

הלכות יום טוב סימן תקו תקו

שמתוך כך יבוא לאפות יותר ממה שצריך: ו יתיה לו קמח או עשה בשתפות עם אינו-יהודי, (לה) אסור (י) לאפותה (לה) ביום-טוב, אלא יחלקנה ויאפה את שלו: ז' אם יש לאדם (לה) הרבה פת נקיה (לו) אינו אופה (לו) פת אחרת, כאלא-אמ'כן יש לו (לה) בני-בית שרגיל להאכילם פת הדראה, (לט) אבל אם יש לו פת הדראה הרבה יכול לאפות פת נקיה: ח' (מ) אסור לעשות שאור ביום-טוב אלא על-ידי שגוי, (מא) מפני שהיה אפשר לעשותו מבעוד יום: ט' אפילו נשחטה בהמה מערב-יום-טוב, (מב) מתר להפריש המתנות ביום-טוב:

ט שיתא דרב תנאי
קמ' כ'א י ספיח
והרין בקח טז דענה
כשט התקפות
מקומא דהביל פת
נקיה וכו' כ' ראוי
קמ' ל מודי דקמי
קמ' דבינה מ' ביה
יוסף ג סורי אבות
כשב תולביא

א בתקא ביצה ליד
ב גופו' סנה' :

תקו דין אפיה ביום-טוב, וכו' ז' סעיפים:

א (א) "אופין בסורני", דהני תנורים שלנו הגדולים ופיהם בצד, (ב) ובלבד שלא תהא תדשה, דהחישינן

באר היטב

שודפין ההלה ביום-טוב, אלא פיהתה עד הערב וחסוף: (י) לאפותה. אפילו בתנור א', אפ"י שהפת משכית בקר, אחרונים:

משנה ברורה

ואתח: ו' (לג) אסור לאפותה. הנינו בעשה, ובקמח אסור אפילו ללוש. ולא דמי לבהמה שהצצה של ישראל והצצה של עכו"ם דמתר לשחטה ביום-טוב, פנ"ל בסימן חצח סעיף יא, דשאני הסיס דאי אפשר לכנות בשור בלא שחיטה, אבל הקא הא אפשר (נג) לחלק מקדם ויכריח בחלקו לכו': (לד) ביום-טוב. הנינו אפילו (נד) בתנור אחר, ואפילו בתנור קטן, דפסק המספר לקמן בסימן חקו סעיף ו דמתר לאפות הנור כלא פת אף-על-פי שאין צריך אלא לפת אחת ונהיור ואשר לחל, מפני שהפת נאפה נפה בזמן שהתנור מלא, דשאני הסיס שכל הפת של ישראל וירשות בקרו לאבל קל אסור ואתד או זה או זה, (נה) ועוד, דלקא מקלצי לה אורחים וחדו פלהו ליום-טוב, אבל הקא דתצוי של עכו"ם, דמכרה להשאיר תקלוי³⁰, ואמ'כן הוא (נו) טורח בלישה ואפיה של עשת העפוי"ם בשביל חוספת שבת שלו בעלקא ואסורי³¹: ז' (לה) הרבה פת נקיה, שמספיק לו לכל היום: (לו) אינו אופה וכו'. בין פת נקיה בין פת הדראה וניהו פת נקיה, דהא יש לו פת נקיה שטוב לו יותר לאכילתו³², ונראה לי דרוקא אם הפת האחר הוא מאותו הסיס, אבל אם הוא (ט) מין אחר, אפילו דרוע מזה, בגוף שהפת שלו הוא פת-חשים והוא רוצה לאכל פת-דען, שרי³³: (לז) פת אחרת, ואם נוחא לה בפת חמה ופת נקיה נאפה

שער הציון

(נז) גמ'א: (נד) תוספות ורא"ה ומאירי ושיטה מקובצת והלאה נתייר שברי' דרב הקא סוגי יוקא בשני פנינים, וכן הסכים רש"י וסג"ר אברהם ואלהי רבה: (נח) ולפי קברא זו מוכח דאפילו בכחל לאכל איה שירצה, בגוף שאין הגוי פושטי לחלק תבין אחר האפיה אלא לאכל ולהשאיר, גס'כן אסור, דעל-פיל-פנים נקרה לבסוף להשאיר חלקו, וכן מוכח משיטה מקובצת שהחכ"ד רק טעם זה: (נו) ולאחר לפי מה שפסק הרמ"א לקמן בסימן תריב סעיף א בהג"ה דמתר להרבות בגזרה אחת בשביל עבה ושלפתו הנעני, וכתבו שם האחרונים דאפילו אי אפשר לפיטן בדבר אחר מותר משהו חמור הוא, ורק בשם הסקקתם לאסור משום דכל עבר נבקר טרמא בפרי עצמו הוא, ויחמץ לפי זה דאם ירצה לאפות פת אחר גדול שהיה נ"י לו וגם לעבדו הנעני מותר משהו חמור טרמא הוא, ואמ'כן לכאורה הכי נמי בענינו, נוקא אם עושה פה ככרות מן הצפה או אסור משום טורח בהכפר של עכו"ם, אבל אם עשה מהעשה כפר אחר גדול חמור טרמא הוא שרי: אכן מלשנת דגמרא דמתקל בין בהמה לעשה משום דבכהמה אי אפשר לכנות בשור בלא שחיטה, משמע דאי לאו הכי הנה אסור אף-על-פי דחמור טרמא הוא, ואמ'כן אף בכפר גדול אסור משהו דההא אפשר לחלק מקדם³⁴, ושם בסימן תריב אי' דתני שאי אפשר לפיטן בדבר אחר, מפל מקום בית דעל-פיל-פנים הפת שלו ואזם יכולים לעכב עליו אם ירצה לעכבו בשביל עצמו ולתת להם פירות אחרות, מפר אף שעתה אופה בשבילן: ואמתי צריך עיון³⁵: (ס) דהא דין זה והשליח צדקה נובע ממה דנדלקה, לעיל בסימן שלד סעיף ג, והתם נוסף בשני מידים שרי כגון בשור ודגים, עין שם באחרונים, והוא הדין לענינו לענין פת: (סא) הגרי"ז ובהגהות הרא"מ מבייסק בשפת קרו', ואף דהפרימגרים נראה שמתספק בזה, מפל מקום נראה להקל, דבלאו הכי דעת הלשק"א להקל בכל אופן אם הוטב בעיניו פת הדראה, וקרי חדש הקדים כן לדינא, וצ"ל-פנים באופן זה שרוצה בפת חמה בונדאי לשל לקלי: (סב) בנדוני"ש וסג"ר, וכן משמע בפרימגרים: (סג) קרי חדש, וכן סבב הגרי"א, אף הדין נרשם בעניות של סעיף ו: (סד) הושבי"א בחודשי: (ה) ממשפחות ושי"י ושאר מפרשים, ועין לקמן סעיף ו: (ז) נשכ"א בעבודת-הקדוש: (ז) עלת-שבת מדברי רש"י, וכן קמ"ב אור דרוע: (ז) מאירי: (ח) ביח לרצת הנשים, ובכרי'וסף קמ"ב, דאף לרש"י שהאסור הוא משום טורח שלא לערוך גס'כן אסור, וכן משמע מסתימת לשון הגרי"א, וצריך לומר דאף שהשיקה טענור יום מפל מקום טרחה כד"ל הפת וכו' וזוה"ל, וצין זמאמרי-סודי שרצה מתחלה לומר דאדרכה, דגם להקמ"ם אפשר דתפר, ולא חשינן שתחתית רק בשעת הסקה, ומה שכתב "שחפסד הליס" בנחנו הוא שלא יהיה לו מקום לאפות והתקלקל העשה, והוא דמ"ב בפמת דברי התק"ם, ובמאירי מביא להראי בשיטת הרמב"ם דלא כונה, וגם היא עצמו כספיק לבסוף דאפשר אף בשי"י טודה לתק"ם, וכן שכתבנו:

הלבנות יום טוב סימן תקז

ביאורים ומוספים

סימן תקז

דין אפילה ביום טוב

[משנ"ב ס"ק ה]

ועוד, משום שפא יעלה ויתלוש⁽¹⁾, וכמו שנתקאר לעיל סימן תקא סעיף ה⁽²⁾.

1) וחשש זה שמא יחלוש, כתב לעיל (סי' שכה ס"ק כב) ולקמן (סי' תקטו ס"ק ג) ששייך דקא בפירות, שקל לתולשם ואדם מתאוה להם.

2) ועם כתב השעה"צ (ס"ק כו), שאף שלפי הדעות שסוברות שאין איסור מוקצה ביום טוב נראה רמ"א (סי' תצה ס"ד) ומשנ"ב שם (ס"ק יז) אין איסור לטלטל את העצים משום מוקצה, מימ אסור הרבר מחמת הטעם השני, שחששו הכנים שמא יעלה ויתלוש. אמנם, לענין פירות המחוברים לקרקע, כתב לעיל (סי' שי ס"ק ג) סי' שכד ס"ק טז ושעה"צ שם ס"ק טז) ולקמן (סי' תקטו ס"ק ג) שדבר המחובר לקרקע אסור משום מוקצה לכל הדעות, מפני שבכך שלא קצצו מבעוד יום הראה שהוא מקצהו בידיים, ודינו כגרוגרות וצמוקים שנחשבים כמוקצה לכל הדעות. וחילק הבית מאיר (סי' תקא ס"ה), שדוקא בפרי אם לא ליקט הוכיח שדעתו שיגדל עוד, מה שאין כן בעצים, ובפרט כשנשרו. ובשעה"צ לעיל (סי' שכה ס"ק כו) כתב, שהנפקא מינה מהטעם השני היא באופן שהיו הפירות המחוברים מוכנים לתלישה מבעוד יום על ידי זה שחשב עליהם נכרי שיתלשם למחר, שאף שאינם אסורים משום מוקצה, מ"מ אסורים הם מחששו שמא יעלה ויתלוש [ההוסיף, שאף טעם זה לבד אינו מועיל לעולם, עיין שם].

[משנ"ב ס"ק ו]

משום דאין שקת מכין ליום טוב⁽³⁾.

3) ואף שהכנה זו של העצים שנשרו נעשתה בידי שמים, כתב לעיל (סי' שכב ס"ק א) שאף על פי כן היא בכלל הכנה שנאסרה מדאורייתא משום שנאמר "והכנינו". והוסיף בביה"ל שם (ס"א ר"ה ביצה), שמה שכתב הרמב"ם (פיה"מ ביצה פ"א מ"א) שהכנה טבעית אינה אסורה אלא מדרבנן, צ"ע.

אמנם, לענין גרוגרות וצמוקים שהונחו להתייבש [שדינם כמוקצה לכל הדעות, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' שי ס"ב)] והתייבשו בשבת,

דעת הגרש"ז אויערבך (שע"כ פכ"ב הע' ב) שמותר לאוכלם ביום טוב שלאחר השבת, מפני שאין להחשיבם כאילו הוכנו בידי שמים משבת ליום טוב, כיון שאילו היה יודע שיתייבשו בשבת היו מותרים אף בשבת, ולכן אף שבשבת אסורים הם, מ"מ אין לאוסרם ביום טוב שלאחר השבת.

[משנ"ב ס"ק ז]

נאפלו לקרמ"א שם שמתמיד מלבטל אסור לבקחלה אפילו בכהאי הנאה⁽⁴⁾.

4) ואף השו"ע כתב לקמן (סי' תרעז ס"ד) שיש מי שאומר שאין להוסיף על איסור דרבנן כדי לבטלו, אכן, כתב המשגיב שם (ס"ק ב) שהשו"ע כתב כן בשם יש מי שאומר, כיון שבשו"ע (י"ד סי' צט ס"ח) מבואר שיש מתירים להוסיף על איסור דרבנן כדי לבטלו [וכן נקט שם].

[משנ"ב ס"ק ח]

נדבר שיש לו מתירין אפילו באלה לא בטיל, נאפלו באסורי דרבנן⁽⁵⁾ וכי, ואז האסור פבר אינו בעין⁽⁶⁾ וכי, וכדלעיל בסימן תקא פמשנה ברידה סעיף קטן כג⁽⁷⁾.

5) וכן לגבי מקום שספק אם נולדה הביצה או נשרו הפירות בשבת וביום טוב או בחול, כתב לעיל (סי' שכב ס"ק ה) ושעה"צ שם (ס"ק ח) ולקמן (סי' תקיג ס"ק ד) שאסור להשתמש בהם, כיון שהוא ידבר שיש לו מתירין.

6) ואף שלענין פחמים של לחם חמץ שהתערבו בפחמים של עצים ששרפו בהם חמץ, כתב לעיל (סי' תמה ס"ק טו) שאסור ליהנות מכולם ואינם בטלים אפילו באלף, משום שהוא ידבר שיש לו מתירין, ואין מקילין מחמת שהאיסור נשרף ואינו בעין כמבואר באן, ביאר בשעה"צ שם (ס"ק לא) שטעם החילוק הוא, שלענין דיני ביטול דנים על הפחמים שבאו מכח דבר אוכל כרין האוכל שבאו מחמתו, מה שאין כן בעצים שנשרפו.

7) שם כתב, שאסור להסיק בדבר מוקצה, כיון שמעשה ההדלקה שעושה בו נחשב כטלטולו [וראה שעה"צ שם (ס"ק לא)].

ולגבי פרטים בענין השתמשות במוקצה, ראה מה שכתבנו במשנ"ב שם ולקמן (סי' תקט ס"ק לא).

הלכות יום טוב סימן תקו
(ג) שָׂמַא (ב) תפחת וַפְסַד הֶלְחָם וַיַּנְעַע מִשְׁמַחַת יוֹם-טוֹב. (ד) וּמִחֲמַיִן חֲמַיִן (ו) בְּאַנְטִיכִי (פרושה), (ז) בְּסַמְּרִי עָרֹן
יְדֵה גְדוּלָה; ב [*] (ח) גִּאֲף־עַל-פִּי שָׁעִים שֶׁנָּשְׂרוּ מִן הַקֵּל בְּיוֹם-טוֹב או (י) בְּשַׁבַּת שֶׁלִּפְנֵי אִסוּר
לְהַסִּיקוֹ. (ז) אִם נִשְׂרוּ בְּיוֹם-טוֹב בְּתוֹךְ הַתְּנוּרָה (ח) *מִרְכָּה עֲלֵיהֶם עֲצִים מוֹכְנִים (ט) *שֵׁלֵא יִהְיֶה עֲצֵי

באר היטב
(ב) תפחת. ובתנורים שלנו יש להקל, עמ"א: (ג) באנטיכי.

משנה ברורה

טעמא, דחשיבין וכו' (ג) שָׂמַא תפחת וכו'. מציזכת (י) התנור נתפל על הפת ותבאר פוסקים, (ו) דרוקא בפורני שהיא גדולה חשיבין שפא תפחת, אכל בתנורים לא חשיבין לזה, וכדמשמע לקמן סעיף ה. (ז) ומשמע ממנהר, דתנורי (ט) פת שלנו הוי פפורני שבזמן הש"ס, ואס"כ יש לנו לאסר לאפות בתנור חדש. (י) אכן האחרונים צידדו להקל בקמנו, שהתנורים נעשים מלכדים וגומות טיס בין לבנה לתקופה להדביקו וחד והם חנקים ואין מציץ כלל לפחת, (יא) אלא שלש מצדדים לאסור בתנורים שלנו מצד הפק ראשון, שמנבש התנור ומתקוקו והוא תקון מנא, אם לא שיהיה מבעוד זמן, וכו' בפסקי-קטן ב. ויש מקילים (יב) בכל ענין, ואם נעשה טכמה זמים ונתנבש, אף שלא הסק ענין, לית לן בה אף לדעת השותפים [ח"א]: (ד) ומחמין חמין וכו'. והרובא הוא (יג) כפול לענין פורני, ומזי גמ"כ שצריך לתרבה חמים, או שאין מוצא חמים קטן, וכפול: ב (ח) אף-על-פי שעצים ששורו וכו'. משום מקצה, (ד) שהרי הם מתקבין בין-השמשות, ועוד, משום שפא יצלה ורחש, וכמו שנחפז לצייל סימן תקא סעיף ה: (ו) בְּשַׁבַּת שֶׁלִּפְנֵי. משום דאין שבת (ט) מכוין ליום-טוב, וכמו שבאר לקמן סימן חקי סעיף ה: (ז) אִם נִשְׂרוּ בְּיוֹם-טוֹב. והוא הדין בהפקים עכורים (ט) בתנור שלא לדעת ישראל. ומזי שהיו עוד עצים (ח) בתנור אלא שלא היה שם רב פנגר העצים ששורו, דבכהאי גוונא (י) מוסיפין

ומבטלים אסור דרבנן, ודרובא ב"ד שהעץ עין זט סעיף ה, ענין שם, ואפילו להרמ"א שם שפחמיר מלכד אסור לתתלה אפילו בכהאי גוונא, מודה הכא משום דהאסור נשך, וכדלקמיה: (ח) מִרְכָּה עֲלֵיהֶם עֲצִים מוֹכְנִים וכו'. ואף-על-גב העצים אלו יש להם ממדין למטה, ודבר שיש לו ממדין אפילו באלף לא בטיל, ואפילו באסור דרבנן, אסור זה קלא טפי, שהרי (ט) עקר הנאות העצים בא לאחר השקת, שאופה בו [או מתמם (כ) ביהו] ואז האסור כבר אינו בענין, ובגוון זה לא התמידו כתימים בשביל שהיה דבר שיש לו ממדין. וגם אם ירצה אחר הסקה להעמיד קורה לבשל בה לא לתחמם גופו, או אפילו להתנות לאור האשן שעשה שהעצים דולקים, שרי, דמקצה אינו אסור בהנאה הכא מלית, רק דאסור לטלטל מקצה או להשתמש בה אפילו בלי טלטל, וכדלעיל בסימן תקא במשנה ברורה סעיף-קטן כג' וכו', והכא שמשפול בה בהתרה בשביל אפית פת, מפר מקילא להנות (כג) גם בלאר הגאון, אף-על-פי דלאולו הגאון העצים מקצים הם. (כד) ויש מקילין גם להסיק לתתלה בשביל להעמיד קורה או להתחמם כנגד המורה, דאף-על-פי שהעצים דולקים עדין, (כד) מכל מקום עקר הגאון הוא התכילה, והשעה שאוכל אינו נהנה אלא מחם שבתשיל חום זה כבר מפרד מהאש שעצים שהם בעין, (כח) וכן במקום פנגר המורה, עקר הגאון בא לו מן החם וכבר כלה האסור; מיהו, להסיק כרי להנות לאורה ברנא אסור, שהרי היא נהנה מהאש שהיא בעין, וכדלקמן סימן תרעו סעיף ד לענין גר תגרה. וענין באור הלכה: (ט) שֵׁלֵא

שער הציור

(ו) מארי בשיטת הרמב"ם: (ו) תוספת וטרדי: (ז) עין ורכי"משה שצדו המורים שלנו לא הוי פפורני רק בתנור גדול (כמו מנהר של נתומים וכדומה), וכהיו גם הפגור-אבנים, אכן אליה רבה וטרדי"משה השמיטו זה, וכן באמר מודכי מפקק על הערכי"משה כזה [וענין שם שרצה להעמיד פנה אחרת דרכי-הכרי"משה], ובאמת באור זרוף מבאר להדיא דלא פוחה, שהרי פהב דאין לדין גמדים קטנים כלל וכל התנורים שלנו הוי פפורני, ענין שם: (ז) ובמגדים קטנים שבזמננו הנקראים קאבלעיים, לכלי עלטא נקראים קטנים. וענין בפרי"מגדים: (י) סגור-אבנים, וכהיו גם באליה רבה, והקפים פן הגר"ו: (יא) סגור-אבנים פסור דכרי, ונתעקקו גם הספר משה ונתחיי אדם: (יב) הגר"ו, וגם באליה רבה מסים כצורך עין על דברי סגור-אבנים: (יג) הרשב"א בפעולות-הקדוש: (ד) ר"ח, וכן פתח רבנו הגאון: (טז) פן הוא לפי מה דקמא לן דלא פריז בביעה, והין שם בשיטת הר"י רמ"ש: (יז) הגר"ו, ואפשר דגם השיטה מודה לזה, עין שם בשיטה: (יח) מגור-אבנים בשם הר"ו, וכן כתב בחדושי הרשב"א בתולת דכרי, אלא שאחריו מסיים דאפשר הכא משום מקלי קלי עין שם, ורצה לומר, ולזה אפשר דאפילו לזכר עצים אחרים נפי שרי לערב, וכן בהשבותו קפי הרצה רבנו הר"ו, שפטימן טילו גם סגור-אבנים וכתיקן חפה קמב להקל כזה, ודע, דמכות מנה בחדושי, דלפניו הקיעין ורוקא שנתערב מתחלה, מרזי שאינו מפרד אסור, דמפרי אסור לא מקרי נהקרב ולא מקרי פמה שמוסף אחריו, עין שם: איבא, דכל זה היא לבנא שבבש שם הרשב"א דלא מקרי פמה שמוסף אלא-אס"כ אסור אינו נפר, הוא אם חזיק בדעת הפוסקים דאפילו לאחר הוספה אם האסור נפר בסימן מקביל, אס"כ פלישפן קום שמוסף: (יט) וכחכ שהנדר-אבנים: ואף-על-גב הלעיל סימן תקא סעיף ו נתבאר חסות לערב לבתולה, שאני תם דמצרב תתי פהרי, שהרי עדין לא נאטר הפלי עד שזאתו בה האש, ואז כבר מערב הוא ונתפול: (יט) טור סימן תרעו. וענין בשלח-צורך הר"ו פנקוס אחרון מה שהצריך כזה: (כ) פשוט: (כא) דברים אלו מתבארים מתוך דברי אליה רבה והגר"ו ובית-מאיר בסימן שית, ועל-פי יסוד דברי הרשב"א בחדושיו לשבת דף כט: (כב) וממילא הוא הדין במסוק בתוך פכלים לשלטים, אף-על-פי שאחריו גמ"כ שרי-קלי והוא מקצה, מכל מקום בדיא מקר לתתלה לאפות בו פת להעמיד קורה נגד העצים לבשיל, שהרי מקצה מנה בהנאה כבגון זה, וגם נהנת לאורה גם-כן ספר, וכן מורה שם בחדושי הרשב"א, עין שם: (כג) כתבתי זה רק בשם לש מקליו, משום דמגורי-יום טוב מהמיר כזה אף בהסיק לאפות, עין שם, ומביא באליה רבה, גם סגור-אבנים לא פסיקא לה גלי האי, עין בדברי, וכן מלשון רבנו הגאון בפרושה משמע דרק לאפות שרי מאחר שכבר נשפרו העצים, עין שם, וצריך עין. עין מה שכתב בספר-המורה: (כד) לשון הגר"ו בשם הרשב"א ספ"ה דף מ, עין שם היטב: (כה) הוא לשון סגור-אבנים, ופרש הפתח-השקל: משום שהם פא מאותו סקצת ששכר נשך, והוא טעם קלש, דאס"כ פם בהנהגה לאורה נימא גמ"כ שהתחילה נשפחה מיצט פפוקים שהאש אינו פה. ובאמת לכאורה מסתרי דכבא"מא שם שפוא פנק"ס אבנים משמע שם דמתחם נגד המורה מקרי תצתת וכוונת שנה, עין שם בתוספתו דבדיה המתחיל ונאפאי, ועין שם מה שהביאו מוספחים, ויש לעין כזה: והגר"ו השנה להדיא מתחם כנגד האור ונהנה לאורן ובתורהו אסור אם הסיק לתתלה בשביל זה, עין שם, וצריך עין:

הלכות יום טוב סימן תקו

אסור נכרים (ר"ן פ"ק הביצה) ומבשילין. (י) והלבד שלא יגע בהם (יא) עד שיתבטלו ברוב, האכל אם נפלו בתנור בשבת, (יב) אסור להסיק ביום טוב שלאחריו (יג) *אפלו על ידי בטול ברוב: ג (יד) אסור לקח עץ מפין העצים (טו) לחתות בו האש בתנור, (טז) דהוי לה מתקן מצא: ד (טז) ותנור שגפול לתוכו מטיח הטיט, אם אפשר לאפות ולצללות בו בלא גריפה ולא יתחרף הפת או הצלי, אסור לגרפו, (יז) מפני שהוא מטלטלו שלא לערוך. אבל *מתוך להשפיע (יח) האש והאפר שבו כדי שיהיה חלק ולא יגע בפת קלל (יט) אף על פי שאם היה נוגע בו לא היה כדי לתרכו, האכל אם יש בטיח שגפול לתוכו כדי לתרף הפת או הצלי אם היה נוגע בהם, אף על פי שקלא גריפה (כ) היה

ה סור בשם אהי היר
החיל ו חזקיה דרבא
שם ליג ז תשעה
הנבא שם ליב
ח לשו השו לנבא
הראש אבי ט פן
פרש הראש שם

באר היטב

פי' שמשפיר החם הקפה אפלו אחר יום טוב ולא אמרין שמתקם ביו"ט לערוך חל: (ג) לחתות. א"כ תקנו מעיו"ט.

שכחו אסור אלא שאין לו דין דשיל"מ, ואפשר שחם חם אמת וצ"ל בצני מקנה כו, ותני דקאמר מפני שישנן האסור, וכתבו למה דאמרין דקל אסור, ואף שזאמר לעמן דשיל"מ סל דהיה לכתב שמתבטל צ"ל אין טעמו אסור, וצ"ע:

משנה ברורה

יהיו עצי האסור נכרים. דבנכרים לא שנין בטול: (י) והלבד שלא יגע בהן. ואף על גב דבשעה שמתקנה עליהם עצים ומערב אותם, העצים הקודמים מהנדודים, לא תשינוי לזה, (כו) והוא בטלטול מן הצד: (יא) עד שיתבטלו ברוב. ואז לשמחה בהם צדח הדלקתם מהיית לנזית, בהתרא קמספה, (כז) ומשמע דמתקן משעה שנתבטלו מתוך להסוף בהם אף על פי שלא הדליקם צדן. וצ"ע, דיש פוסקים המקלים בדין זה ביותר, והלדידהו אפלו לא היה בתנור עצים קלל רק אלו שצדו מן הדקל מתוך גספן לערב, ואפלו אם יהיו עצי אסור נכרים לאחור ערב ברוב גספן לא תשינוי, רק שלא יזו בעצי האסור שצדוהו אותן, והכל מטעם תפ"ל, שהאסור נשדף והנאה באה לאחור שהאסור אינו בעין. וצ"ע

באר הלקה מה שכתבנו בזה: (יב) אסור להסיק ביום טוב שלאחריו. לפי שהלישה זו מכינה אותם להסקה, והיון דבשבת אינם ראויים להסקה, אספן השבת מכינה אותם לערוך מתוך שהוא יום טוב ואין שבת מכין ליום טוב: (יג) אפלו על ידי בטול ברוב. דאסור הענה הוא מדאוריתא, (כח) ובדאוריתא אין מבשילין אסור: ג (יד) אסור לקח עץ וכדו'. בין לח (כט) ובין לבש אף שראוי היא להסקה, ונזקא אם לא תכינו מערב יום טוב: (טו) דהוי לה מתקן מצא: ד (טז) ותנור שגפול לתוכו מטיח הטיט, אם אפשר לאפות ולצללות בו בלא גריפה ולא יתחרף הפת או הצלי, אסור לגרפו, (יז) מפני שהוא מטלטלו וכדו'. והרי הוא מקצה, (ל) דהא אינו ראוי לשום דבר: (יח) האש והאפר. מפני שכל זמן שהוא הם (לג) אין עליו שם מקצה, ובדלעיל בסימן

שערי תשובה

שאפוא בצני מקנה, הפת אסור אפלו אפוא באסור הנאה, שיש שבת עצים בפת, ככ"ל, ותבדלים צ"ע, ועין לעיל סימן תנה ובח"ד סימן קמב. וכתב בשם רמ"ו גרשום: אם נתבשל מקנה בכלי, מתוך לבשל באותו כלי ביו"ט מפני שנשרי האסור ובלע פקלי ואין מקנה צדן, צ"ע, וגם זה צ"ע, דלקמן סימן הקיג שמשע דגם ותני דקאמר מפני שישנן האסור, וכתבו למה דאמרין דקל אסור, ואף שזאמר לעמן דשיל"מ סל דהיה לכתב שמתבטל צ"ל אין טעמו אסור, וצ"ע:

באר הלקה

מנדאבקהם, אבל לענין מה שמצדדו לקרב עד שלא יתא נכו, טאי נקרא מנה אם היה חסר תחתיה, סוף סוף אינו מתבטל לסבא זו, ואספן כי קשההפך באסורא קמספה. ועין ברש"י"א שם שכתב גספן דלאו מתורת בטול קאמי, דלא שנין בשפיר, אלא משום שלא יתא נראה להנאי המטלטל מקצה, עין שם, הביצה הביא הרש"י"א דעה שגנה, (וצריך עיון). ועין בהמדר משה שכתב סבא נדשה, דאפשר כל עקרו דהתר זה דמתקנה עליו ומבטלו אינו רק בגפול לתנור, דאם לא נבטל אין לו מקום לאפות בו פחו, שהרי התנור מלא בעצי מקנה ובעל דתרו צדף לסנות המקנה בשביל ערוך אכל נופט, ואספן מוטב שיבטל האפה, הא בנינן אחר ליטא קלל חסר זה, וכעין זה כתב בנחר שלום דזוקא בתנור, הא אם נתערב בשדה עם עצים של חסר לא נחיר לו לבטל, וכן מצאנו לקראי דברוי נחר שלום, אגם מפוסקים לא מוכח כן, שהרי למדו מזה לכל אסור דבפן לענין לבטל אסור לקמחיה, עין ביהודה צדף סימן צט, וכן כתב הר"י דאין להפק בזה: * אפלו על ידי בטול ברוב. דע, וכתבא זו לאו לכלי עלמא היא, ומשור גופא מוכח בתחלה דכדו הבכנה מהני בטול ברוב, אלא שאחר כך הביא דעת הרב רבי חזקוני, ועין בפ"ח שכתב גספן דמשאר פוסקים משמע דגם הקנה זו אינה אלא מדפוסן, וכן חסה במאמר מרדכי שלא הביאו בזה שום פלגתא, וכן בחמדר משה נוטה להקל גם בזה על ידי בטול ברוב, ועין בבאר הנראה ובבית מאיר. ועין עוד במאמר דבקהם שכתב, דאם נחלו ביום טוב, לגלי עלמא אין אסור בשבת שלאחריו אלא מדרבנן, דביום טוב עצמו נמי מתוך להסיק מדאוריתא, אלא תנבנן אסור משום נזכה דעלה וחקלש, ואספן מדאוריתא הרי הכינה יום טוב לעצמה, ומספן: ואספן אם צדף להסיק בשבת על פי האגנים הטבארים בסימן רעו דמתוך על ידי עפויים, מתוך לבטל העצים ברוב התר, עין שם; ולא העסקנים בהשנה ברורה כי דחו דכדו תבגדי דשע והגרי"ו, פי אין צדדין כלל לבטול, שהרי עצי חסר נמי מקצים הם בשבת והתירו משום ערוך, ואספן הוא הדין עצים אלו: * מתוך להשפיע האש והאפר. עין מה שכתבנו במשנה ברורה. וכתבו הקדושים, דהשית והקשר שגפול מתתו התנור אסור להשפיע, שהרי הם מקצה והוא לא לערוך. שהרי הפת לא יתחרף, והאמת אף שמשמע כן מראש וטור, מפל מקום אפשר דשארי פוסקים לא סבינא להו כן, שהרי רש"י והאור ורש"י והר"ן והרא"י פרשו והאי אכל מבשילין אסור וקשר קאי, אלא דבאמת מרש"י אין הוכחה, שהרי איקמי מהניתינן ברבנן המבשילין אכל נפש אין דוחין יום טוב, ופרש ב"אבל מבשילין כדי שלא יגע בפת וישקפה, ובין דהשית יכול לשדף, ששיר מהיר, דמקצה לערוך אכל נפש מטר לטלטל;

חצח סעיה טו. ולכאורה לפי זה, אספן גם להוציא לנמרי את האפר מן התנור שרי ומאי שנא 'משפכין' דנקט? וכן מוכח בסמ"ג; ואפשר משום דיש אש באפר ובגריפת האפר יכבה האש, אכן בהשפעה אפשר לזהר שלא יכבה האש, ובזה היא דלעיל סימן תקב סעיה א בהש"ה. [אכן אסור צדף מצאנה בפרוש המשניות לקר"מ ומוכח דסובר דאפלו אפר לבד אסור להוציא, ואפשר דשיטתו דגם זה חשיב כמתקן התנור, או משום דהוא טרחה יתרה אחר דאפשר לאפות בלאו הכין]: (יט) אף על פי וכו' לא היה בו כדי לתרכו. דאם יוכל לתרף הפת, אפלו גריפת הטיט מתוך, ובדלקמה: (כ) היה אפשר לאפות ולצללות. רוצה לומר, שלא היה נשדף:

שער הציון

(כו) בן נראה, ובצ"ע נה גסב הרש"י"א בשבת דף כט: (כז) עין בפרי מגדים יתרה צדף סימן צט ובבגדי דשע שצדו על זה ותמהו, הא העצים צדן בעין ואפאי מתבטלי? והאמת מסוינא ליכא ראה, דאפשר דלטקנא דתקלי קלי אסור להסוף עד שיהיו גחלים, וכן רצה לומר בהמדר משה, ומפל מקום בשמעתה הפוסקים לתחיר מני, וכן כתב הר"ן: (כח) עין באור הלכה: (כט) פוסקים. וכתב הפרי מגדים: דזקא לברר עין ארוך ודק שראוי לתחות אש זו נראה פמספן, הא לטל עין סתם בלי ברורה באגרא לתחות אש ולא מתוך עשה לקח, יש לומר דשרי כבש על פל פנים: (ל) ט"ו. ועין באלה רפה ושלחך צדף ששם שכתבו כמו שהעסקנו, כדי בהכנה בעלמא אף שלא תבא: (לא) פוסקים: (לב) בית יוסף. וכתב הפרי מגדים, דאפלו אם נצטפן, אם חסר והיחס ברובים, שרי, דאין מקצה לחצי שבת. ועין מה שכתב בזה הגאון רבי יחזקאל קהללות יום טוב פרק ג הלכה י בסמ"ג⁴⁴¹, ומפל מקום אין בדבריו כדי לדחות דברי הפרי מגדים, עין שם היטב:

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקוּ

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה שלא]

ובבצעה הכיאה קרשקרא יצה שנקיה, וצריך ציון¹⁰.

8) את קושיה הביה"ל זו הביא האפיקי ים (ח"ב סי' כג), ויישב שבסוגיא בשבת מדובר שמטיק בתחילה בכלים שלמים שאינם מוקצה [כמבואר בשעה"צ (סי' כב)], ובשעה שהם נעשים מוקצה אין משתמשים בהם אלא רק מטלטלים אותם, ולפיכך כתב הרשב"א שדי בכך שטלטולם אינו נחשב אלא כטלטול מן הצד כדי להתירם. אך בסוגיא בביצה מדובר לגבי עצים שנשרו מן הדקל, שנחשבים כמוקצה בשעת נשירתם, וכשמבעיר בהם עובר גם על איסור השתמשות במוקצה, ולזה אין מועיל סברת טלטול מן הצד, ולכך הוצרך הרשב"א לומר שעצי האיסור מתבטלים ברוב, ואינם ניכרים משהתערבו.

ובחיי חתם סופר (שבת כט, א) יישב את הסתירה, שלעמן עצים שנשרו, אין ניכר הבדל בינם לבין שאר עצים, ויש חשש שיבוא לטלטל ולהפוך את העצים שנשרו שריגם במוקצה, ולכן אין להתיר מטעם טלטול מן הצד אלא משום שהם בטלים ברוב ואינם ניכרים, מה שאין כן לענין כלי. שהוא ניכר ואין חשש שיטלטלוהו בפני עצמו, אפשר להתיר את הטלטול משום שהוא כטלטול מן הצד. ובעין דבריהם כתב הגרש"ז אויערבך (מאורי אש פ"ב ענף ד אות ג). [אכן העיר הגרש"ז אויערבך (שם) שבש"ת הרשב"א (ח"א סי' תפג), הובא בשעה"צ לעיל (סי' יז) כתב גם לגבי טלטול כלים שהסיק בהם שההיתר הוא משום ביטול ברוב, והוא בודאי סתירה לדבריו בחיי מסכת שבת].

[ביה"ל ד"ה אפילו]

ואס"ן הוא הדין עצים אלו¹¹.

9) ואף שבעצים אלו יש איסור משום הבנה מלבד איסור מוקצה, ולכאורה יש להשתדל להתירו על ידי ביטול בעצים מוכנים כדי למעט את האיסור, שהרי אין מאבילים את החולה איסור חמור כשאפשר להאבילו איסור קל [וכן העיר הקובץ שעורים (ביצה אות ז), וביאר בזה את דעת המג"א], כתב הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' ה) שמסברא היה נראה שנשירת העץ ביום טוב אינה נחשבת כהכנה לשבת דוקא, שהרי אם היתה צינה ביום טוב עצמו ישתמשו בעצים אלו, ואם כן אינם נחשבים כמוכנים לשבת יותר מאשר מוכנים ליום טוב. ועוד, שכיון שמותר לומר לנכרי לתלוש עצים בשבת כשיש חשש צינה [כשם שהותרה הבערה על ידי נכרי], נמצא שנשירת העץ ביום טוב אינה נחשבת כהכנה לשבת, מפני שאינה מצרכת, שהרי הותרה התלישה על ידי נכרי אפילו בשבת עצמה.

[משנ"ב סי' טו]

דקרי לה קיטקן קאט¹².

10) מבואר מדבריו שעץ המיוחד לחיתוי האש נחשב כלי, ומטעם זה כתב לעיל (סי' תקא סי' ב) שאם הוא נשבר ביום טוב, דינו ככלי שנשבר ביום טוב [הנוכח בשו"ע שם (סי' ה)], שאסור להסיק בו מפני שהוא נולד.

[משנ"ב שם]

ואפלו אינו מתקנו קלל, מקל מקום הרי עושהו לקלי ביום-טוב¹³.

11) ואף שלענין תיקון חרס ונייר כדי לאפות עליהם, מבואר בשו"ע לקמן (סי' תקח סי' א) ובמשנ"ב שם (סי' ג) שהאיסור משום תיקון כלי הוא רק אם עושה מעשה בעצם הדבר שיובר את החרס וקורע את הנייר, אבל אם מיהדים בלבד אין בזה משום תיקון כלי, ביאר הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' ז) שכיון שעתידי הוא לעשות מעשה חיתוי בעץ שנטל על מנת לחתות, והוא גם מעשה חשוב ומעשה שאינו מצוי כל כך, אם כן עצם יחוד העץ לכך נראה כתיקון כלי.

ולקטום קש או תבן כדי לחצוץ בו את שיניו, כתב השו"ע לעיל (סי' שכב סי' ד) שאין בזה משום תיקון כלי משום שהוא מאכל בהמה, ומותר, וביאר המשנ"ב שם (סי' ט) שמאכל בהמה אינו נחשב ככלי. והוסיף המנחת חינוך (מצוה לב מוסף השבת אות לג סי' ג), שכל שכן שאין איסור תיקון במאכל אדם, שבודאי אינו נחשב ככלי. ואכן, לענין חלה או מצה שנחסרה ממנה חתיכה, ורוצה להחזירה לתור ביום טוב ולאפותה כדי שתיחשב שלימה, ויוכל לבצוע עליה ללחם משנה, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ ח"ג פנ"ה הע' לה) שיתכן שאסור, שאף על פי שאין איסור תיקון כלי באוכלין, מ"מ תיקון שהוא דבר המתקיים ומתויל לכל אדם וגם אינו צורך ליום טוב אלא רק למצוה, יתכן שאסור.

[משנ"ב שם]

ואס"ן אס"ן קיטקן מערב-יום-טוב¹⁴.

12) ואף שאם לא הכין את העץ מערב יום טוב אסור לקחתו גם משום איסור מוקצה, כמבואר לעיל (סי' תקב סי' כא) שעצים נחשבים כמוקצה כיון שעומדים הם להסקה ולא לדבר אחר, מ"מ כתב שם שלדעת כמה אחרונים עצים יבשים מותרים בטלטול לפי דעת הרמ"א (סי' תצה סי' ד) הסובר שמותר לטלטל מוקצה ביום טוב, ורק נולד אסור [וראה ב"י כאן].

[משנ"ב שם]

ועין בסימן תקיח סעיף ז'¹⁵.

13) ושם (שעה"צ סי' כו) כתב, שמותר להשתמש בעץ שאינו מיוחד לצליה כשיפוד ולצלות עליו, כיון שלא עשהו כלי על ידי ההשתמשות בו כשיפוד.

[שעה"צ סי' לב]

ועין מה שכתב בזה המאן רבי יהונתן בקלכות יום-טוב פרק ג הלכה י בסי' 141.

14) שם בספר בינה לעתים הקשה על המג"א, שאם לאחר שהוחם אינו מוקצה, אם כן אף קודם שהוחם לא יחשב כמוקצה מפני שבידו לחממו, ונחשב הדבר כיגמרו בידו אדם שאינו מוקצה, כמבואר לעיל (סי' שי סי' ט).

